

מראה נבוכים למונחי פיתוח והגשת תסריט

ניסוחם הנכון של מונחי ההגשה הינם כלי חשוב ליוצר. תוכן דף זה נכתב בשיתוף מיכל קופר-קרן וערן ב.י. במסגרת פעילות המיזם ב-"הסצנה"- חממות פיתוח תוכן לקולנוע ולאנימציה. מונחים אלה ומהותם יהוו בסיס למסמכי הגשת בקשות תמיכה מהמיזם.

תוכן עניינים

- 2..... מבוא
- 3..... מונחי כתיבה ותסריטאות
- 3..... תמה - theme
- 3..... סיפור-story
- 3..... עלילה-plot
- 3..... מבנה סכמתי של עלילה

- 4..... מונחי הגשה ופיתוח
- 4..... Premise
- 5..... Log line/One liner /Tag line
- 5..... האלמנטים של הלוג ליין על פי סדר הצגתם:
- 6..... תקציר/סינופסיס קצר
- 6..... הצהרת כוונות
- 6..... סיכום

מבוא

תמה-*theme*, סיפור-*story*, עלילה-*plot*, אירוע מחולל, יציאה לפעולה, מערכה שנייה ועוד רבים, הינם **מונחי כתיבה** שבאים לידי ביטוי בעבודת כתיבת התסריט. בהמשך עבודת הכתיבה והפיתוח וכמובן בהצגת התסריט להערכת מנטורים ולקטורים, נקבעו כמה **מונחי הגשה** המבהירים לקוראים (וגם ליוצר עצמו כפי שנראה בהמשך המסמך) את רוח ורצון היוצר וכיצד אלה באים לידי ביטוי בתסריט המוגש. ניסוח מונחי הגשה בינלאומיים אלה הינם תוצרת דרישת ההגשה אצל מרבית הקרנות, גופי השידור והמפיקים וכך הצגת התסריט מוגשת בתוספת ניסוח מדויק של המונחים הבאים: **הצהרת כוונות, One liner/Log line, short synopsis/תקציר ו-Premise/Theme**.

במסמך זה נבהיר את משמעות כל אחד מהמונחים היוצרים שפה משותפת בין היוצר לבין הקורא שמעריך את הגשת הצעתכם לפיתוח ו/או הפקה. נבין איך ניסוח המונחים מסייע גם ליוצר במהלך עבודת הפיתוח וכיצד ניתן לזהות בין היתר ייחוד או נקודות חולשה עוד לפני שהתסריט עצמו נקרא.

לעיתים, גם דורשי תיאורי הפרויקט על פי מונחי הגשה אלה אינם מודעים לגמרי למשמעותם ויקבלו גם תיאורים שאינם קולעים למטרתם. אולם, הבנת המשמעות, גם אצל היוצר וגם אצל הקורא, תוכל לסייע רבות בהבנת המהלך העלילתי, הסיפור, רוח הפרויקט וייחודו מול הצעות אחרות.

כאמור, מונחים אלה אינם מיועדים רק לשלב ההגשה, רצוי לנסחם כבר בתחילת עבודת הפיתוח. כפי שנראה בהמשך המסמך, ניסוחם אינו פשוט מפני שהוא חייב להיות קצר, מדויק ולהציג את ה-"DNA" של הפרויקט ושל היוצר באופן ייחודי. נכון, הניסוחים כמובן ישתנו במהלך העבודה מפני שבמהלך הפיתוח היוצר יבין נכון יותר את המשמעות, העומק והאמירה כפי שהם באים לידי ביטוי בתסריט ולכן יערוך, ישנה, יגרע ויוסיף לתסריט ומן הסתם ישנה את ניסוחי מונחי ההגשה ובאופן מפתיע, גם ההפך, עבודה נכונה על ניסוח המונחים תבהיר ליוצרים עצמם מה הם מעוניינים לומר, האם הסיפור משרת את האמירה, כיצד העלילה משרתת את הסיפור, מה מיותר, מה חסר, האם עוררו סקרנות ועוד. במידה והניסוחים אינם מדויקים, או ארוכים או לא מסקרנים ולא ייחודיים, לא רק הקוראים את ההגשה אלא גם היוצרים עצמם יוכלו להבין מייד היכן התסריט אינו בהיר ולכן, מונחי ההגשה הם גם כלי עבודה חשוב בכל מהלך עבודת הפיתוח.

נכון, לעיתים זה נראה טכני, פשטני, סכמתי ולא אמנותי, אך הצלחתכם לנסח באופן בהיר, קצר, מסקרן וייחודי את הפרויקט על פי מונחי ההגשה, הינה ראייה להבנתכם העמוקה את האמירה שלכם, מדוע בחרתם דווקא בסיפור הזה ומדוע בחרתם במהלכו העלילתי. ניסוח בהיר מוכיח בקיאות ומחשבת תחילה במהלך הכתיבה הקולנועית שלכם.

חשוב לזכור שישנם תאוריות וניסוחים רבים ושונים, אך הבסיס הנמצא כאן הינו כלי עבודה חשוב וכמובן לאחר ידיעתו, תמיד מותר ולפעמים צריך "לשבור את חוקי הז'אנר".

לפני שנסביר את מונחי ההגשה, ניצור שפה משותפת של הגדרות מונחי כתיבה ותסריטאות שמתוכם יבועו בהמשך מונחי ההגשה.

מונחי כתיבה ותסריטאות

בכל אחד מהמונחים הבאים מובא פירושו ומשמעותו וכן כיצד המונח משפיע ו/או מושפע מהמונחים האחרים.

תמה - theme: מה אני רוצה לומר. רעיון העל של הסיפור, זיקוק העיקר בכדי לא לגלוש לתפל. ה-DNA של התוכן ולכן התמה אמורה להוליך ולאחד רעיונות משנה לאורכו של הסיפור.

סיפור-story: איך אני רוצה להעביר את התמה באופן ייחודי. מה העולם, מי הגיבורים, מהו הסגנון ומה משמעותם של האירועים המתרחשים בעלילה ואיך הדמויות מגיבות לאירועים.

עלילה-plot: מה הטכניקה בה אני בוחר לגולל את הסיפור. מה מתרחש ביצירה, רצף האירועים, מה מוביל למה על פי סדר ההתקדמות. צורה ותוכן- איך טכניקת העלילה (צורה) משרתת את התמה והסיפור (תוכן).

מבנה סכמתי של עלילה (נכון גם לסרט ארוך או קצר, לפרק בסדרה ו-arc עונתי)

מערכה ראשונה 1/4 מהתסריט	אקספוזיציה	העולם הקיים והגיבור בשגרת חייו. סביב הגיבור צריך להיות עולם בעל חוקיות, קסם וייחוד אבל עם חוסר כלשהו.
נקודת מפנה	אירוע מחולל	Call for action – האיזון מופר. אירוע שאילולא התחולל, כל העלילה לא הייתה מתרחשת והגיבור- הפרוטגוניסט היה נותר באותו מקום. אירוע חיצוני, לעיתים על ידי האנטגוניסט שגורם לשינוי העולם.
מערכה שנייה א' 1/4 מהתסריט	יציאה לפעולה	ניסיון להחזיר את העולם לאיזון הגיבור לוקח את העניינים לידיים, לעיתים בעל קורחו לעיתים מבחירה והופך ממוביל למוביל ומנסה להכתיב את גורלו.
נקודת אמצע	יחסי הכוחות מתהפכים	הניסיון לא צלח, במהלך זה הגיבור צריך להתפכח, בצורה כואבת ולהבין שהשגת מטרתו לא עומדת להיות קלה וטבעית עבורו.
מערכה שנייה ב' 1/4 מהתסריט	הגיבור מבצע תכנית שנייה	הגיבור מגיע לתחתית שמאלצת אותו לנסות שוב. אין לו ברירה אלא לנסות שוב והוא מגבש תכנית חדשה ומבצעה.
נקודת מפנה	התכנית לא מצליחה	התוכנית עובדת אבל יש לה טוויסט סמוי שנגלה כקלף נסתר בפני הצופים. לפעמים התוכנית לא עובדת ומופרעת על ידי מהלך הנגד של האנטגוניסט.
מערכה שלישית 1/4 מהתסריט	התרה	אבל אז הגיבור מגיע לתובנה שאותה חיפש כל הסרט ובהבנת עומקם של האירוע המחולל (המכשול החיצוני) ו/או המכשול הפנימי שמנע את הצלחת תכניתו, הגיבור עושה את המעשה הנכון המוביל לניצחונו והעולם חוזר לאיזון אך באופן אחר וחדש

מונחי הגשה ופיתוח

לאחר בקיאות במונחי הכתיבה, ניתן לנסח את תיאור התסריט על ידי מונחי ההגשה.

כדאי לעשות זאת כבר בשלבי כתיבה ראשונים ולאורך עבודת הכתיבה לחזור ולנסח מחדש את מונחי ההגשה תוך דיוקם בהתאם להתפתחות הכתיבה. כאמור, לניסוחים המדויקים תהיה השפעה לא מבוטלת על ההחלטות היצירתיות בהמשך הכתיבה.

Premise (לעיתים מופיע כ-theme) - משפט אחד. נובע מהתמה - theme, המתאר את "הנשמה" של הסיפור, ה-DNA הייחודי של הסיפור ומבטא את האמירה האישית שלכם, מה אני רוצה לומר על העלילה ומה המשמעויות של מה שאני אומר, לכן הפרמיס הוא למעשה ה-"sub text" של העלילה.

בפרמיס אין תיאור דמויות ולא מהלכים עלילתיים, זו האמירה שתעורר את הקוראים לחשוב ותהווה מגדלור בכתיבה, המשפט שתלוי מעל מסך המחשב.

הפרמיס יכול להיות גם התיאור שהכותב מנסה להוכיח או להפריך על העולם שבו אנחנו חיים (גם אם העלילה לא מהעולם הזה).

פרמיס מדויק הינו ראייה להבנתו של היוצר את אשר הוא רוצה לומר, הבנה שהולכת ומעמיקה והופכת מדויקת בתהליך הכתיבה. ככל שההבנה מעמיקה, הסיפור והעלילה יכולים להשתנות בכדי להביא את הפרמיס של היוצר באופן מדויק וייחודי. אך הפרמיס לא ישתנה, הוא הרי האמירה המזוקקת של מה שאתם רוצים לומר.

דוגמאות לפרמיס:

קנאה הורסת את המקנא ואת מושא אהבתו - אותו.

ב-"לעזוב את לאס וגאס" הפרמיס מערער את האימרה: "החיים ממשיכים בעקבות טרגדיה אישית עמוקה" ולפי סרט זה: **"אפילו אהבה חדשה לא יכולה למלא את הפער הכואב שנותר מאובדן אהבה אמיתית"**.

הסיפור ב-"מועדון ארוחת הבוקר" הינו: לשרוד יום שלם, תקוע במקום סגור עם קבוצה של אנשים שאתה לעולם לא היית רוצה לבלות איתם. ההנחה של הפרמיס היא: **"למרות שכל אדם הוא אינדיבידואל ייחודי, עמוק בפנים כולנו דומים"**.

ספיידרמן - **"עם כוח גדול מגיעה אחריות גדולה"**.

כפי שעולה מהדוגמאות, אותו הפרמיס יכול להיכתב בכמה סיפורים שונים: **"עם כוח גדול מגיעה אחריות גדולה"**. יכול להיות פרמיס של סיפור על מלך, ראשג"ד בצופים וכו'. לכן חשוב לנסות לדייק ולייחד את הפרמיס בכדי שיהיה כמעט בלעדי לסיפור שלכם.

Log line/One liner /Tag line - משפט אחד עד שלושה משפטים המגוללים את הסיפור ובדרך כלל תיאור המהלך הגדול של המערכה הראשונה בלבד, תוך הבאת: העולם, האירוע המחולל, הגיבורים, פעולתם המרכזית, המכשול, מסגרת הזמן ומה מוטל בסיכון אם לא יעמדו במשימתם, העברת הז'אנר ואת הדחיפות. בחירת המילים צריכה להיות מדויקת בכדי לאפיין את הז'אנר, הדמויות, לרמוז על הפוטנציאל הדרמטי ולייחד את ההצעה שלכם.

האלמנטים של הלוג ליין על פי סדר הצגתם:

ז'אנר	מאורע מחולל	גיבור/ה/ים/ות	הפעולה המרכזית	המכשול	המטרה
קומדיה, דרמה, קומדיה רומנטית, אימה, פנטזיה, אקשן	מה מניע ומתחיל את העלילה. מה התרחש היום בשונה מהעבר	אחרי מי העלילה עוקבת	מה הגיבורים נאלצים או בוחרים לעשות	מכשול פנימי (הגיבור חייב להתגבר בינו לבין עצמו) מכשול חיצוני (דמות אחרת, כוח טבע, לוח זמנים)	מה הם חייבים להשיג ומה יקרה אם יכשלו, What's at stake

דוגמא של ניסוח לוג ליין לסרט מלתעות - JAWS

תוך הסבר משמעות בחירת הניסוח. שימו לב כי הניסוח מתאר את המערכה הראשונה ורק את תחילת המערה השנייה (יציאה לפעולה):

מלתעות. סרט אימה.

כשכריש אימתני מאיים על עיירת חוף תיירותית, שריף מקומי, דייג בעל עבר מפואר וביולוג ימי אקדמאי מהעיר הגדולה נאלצים לחבור זה לזה בכדי לעצור אותו תוך גישור על השוני שביניהם ותוך סיכון חייהם מול כוחו העצום, לפני שאנשים נוספים ימותו וכלכלת העיירה תיהרס.

ז'אנר	מאורע מחולל	גיבור/ה/ים	הפעולה המרכזית	המכשול	המטרה
סרט אימה.	כשכריש אימתני מאיים על עיירת חוף תיירותית	שריף מקומי, דייג בעל עבר מפואר וביולוג ימי אקדמאי מהעיר הגדולה	נאלצים לחבור זה לזה בכדי לעצור אותו	תוך גישור על השוני שביניהם ותוך סיכון חייהם מול כוחו העצום	לפני שאנשים נוספים ימותו וכלכלת העיירה תיהרס.
	כאן מבינים את המיקום, הסיטואציה ואת האיום על חיי אדם ועל כלכלת עיירת נופש	במילים בודדות נרמזים הרצון של כל דמות, השוני בין הדמויות ורמיזה על המתח הדרמטי ביניהם.	נאלצים- רמיזה לדרמה הבין אישית. לעצור- רמיזה לדרמה העלילתית.	גישור על השוני- מכשול פנימי. סיכון חייהם- מכשול חיצוני והגברת הדרמה	אנשים ימותו- מטרה אנושית נאצלת. כלכלה תיהרס- מטרה פרקטית, אישית.

תקציר/סינופסיס קצר- בדרך כלל מתאר את שלושת המערכות, משפט לכל מערכה. ובאופן סכמתי:

התייחסות שורות הסינופסיס למערכות התסריט		
מערכה ראשונה	אקספוזיציה	פעם אחת היה ובכל יום
נקודת מפנה	אירוע מחולל	ואז, יום אחד
מערכה שנייה א'	יציאה לפעולה	ולכן
נקודת אמצע	יחסי הכוחות מתהפכים	אבל אז
מערכה שנייה ב'	הגיבור מבצע תכנית שנייה	ולכן
נקודת מפנה	התכנית לא מצליחה	אבל אז
מערכה שלישית	התרה	עד שלבסוף

הצהרת כוונות-

לעיתים מבקשים הצהרת כוונות על מנת להבהיר נושאים שלא דווקא נמצאים בתסריט הכתוב והצהרת הכוונות מעידה גם על עומק המחשבה הקולנועית, על להט ומוכונות לקראת עשייה.

אין דרך אחת לכתוב הצהרת כוונות טובה. היא צריכה להיות כנה ואותנטית. אתם צריכים להסביר איך הגעתם לסיפור ומה הזיקה שלכם אליו, מדוע רק אתם יכולים או צריכים לספר את הסיפור וכיצד העלילה הייחודית משרתת את הסיפור. לסחוף בהצהרת הכוונות שלכם את הקוראים בכך שיש לכם חזון גדול יותר מסתם כתיבת תסריט. כמו כן, יש מקום בהצהרת הכוונות להרחיב את החזון הוויזואלי לסרט, מה יהיה סגנון הצילום, המשחק והעריכה ואפילו מה יהיו הצבעים הבולטים בסרט. לכן חשוב שהמילים המתארות יהיו מדויקות ויעבירו את רוח הסרט.

מדוע דווקא הסיפור הזה חשוב וצריך שיקבל מימון לפיתוח ולהפקה.

סיכום

ניסוח הגדרות מונחי ההגשה יחייב אתכם להבין טוב יותר מה "הסיפור" שלכם ואיך "העלילה" משרתת אותו ומשום כך, הניסוח יאיר את אשר חסר או לוקה בתסריט, לכם ככלי עבודה בכתיבה ולקוראים ולמנטורים בכדי לדייק את ההערות.

בהצלחה,
 יורם הוניג,

מנהל המיזם לקולנוע ולטלוויזיה
 ברשות לפיתוח ירושלים